

At erkende og huske historiens tragiske fortællinger om folkeflytninger og det der er værre. At erkende, at man ikke flytter rundt på folk, men at folk har et grundlæggende krav på at leve og bo der, hvor man er opvokset med sin kulturelle identitet, sit sprog og sit fællesskab intakt. Det er nøglen til at forene det internationale med det nationale på den rigtige måde.

Netop dette budskab mærker man så stærkt her i Sønderjylland. Genforeningen, Dybbøl, 75-året. Et ægte dansk demokrati, hvor der også er plads til dem, der er i mindretal – hvor der er plads til, at vort fællesskab kan trives og udvikle sig. Det er sådan et demokrati vi har og fortsat skal have i Danmark.

Det er godt at være dansk. Og fra danske her i dag og i Sønderjylland og i hele Danmark, til danske syd for grænsen, skal jeg fortælle en lille historie, som er budskabet. Den gamle, kloge nomade i Nordafrika, sagde til sine fæller: »Det blæser her, vi skal derfor slå vore telte op langt fra hinanden, men tæt ved vore hjerter«. Vi har i forhold til nogle danske været nødt til at slå vore telte op langt fra hinanden, men vi vil altid være tæt ved vore hjerter.

Genforeningen 75 år. Til lykke Sønderjylland. Til lykke Danmark.

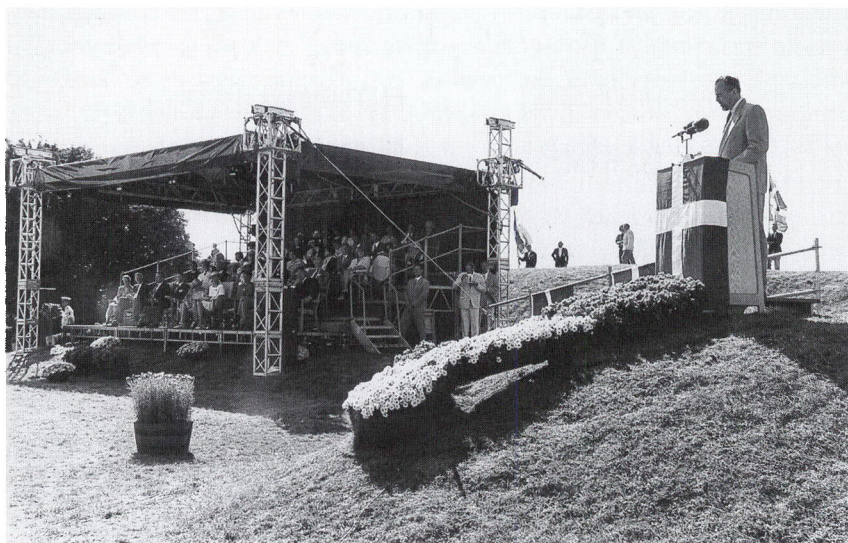
Formanden for Bund deutscher Nordschleswiger Hans Heinrich Hansens tale

Drømmer jeg eller er jeg vågen?, vil mange sikkert spørge sig selv, når jeg som det tyske mindretals formand netop 75 år efter genforeningsfesten på Dybbøl står her på samme sted som den sønderjydske taknemheds daværende førstemand, H. P. Hanssen.

Det er *både drøm og virkelighed*. Drøm, fordi ingen i 1920 havde forestillet sig en sådan udvikling. Virkelighed, fordi dansk og tysk kan markere denne begivenhed som et ydre tegn på, at vi er fælles om vores nordslesvigske hjemstavn.

Folkeafstemningen i 1920 efterlod på begge sider af grænsen mindretal – hvor skuffelse og bitterhed over afstemningsresultatet vejede tungt. *Dengang* var der vindere og tabere. En ældre dansk sønderjyde vil naturligvis knytte andre følelser til denne dag end en jævnaldrende tysk nordslesviger. Vi har respekt overfor disse følelser – også hos dem, som ikke har ønsket vores deltagelse i dag – *men følelser og fornuft er for mig ikke modsætninger*. Derfor har det tyske mindretal taget imod denne invitation, som vi betragter som et håndslag og et udtryk for at tolerance er udmundet i gensidig respekt. Set i historiens lys har grænsedragningen i 1920 været afgørende for den nationale afspænding i grænselandet. Vi – flertal og mindretal – lever fredeligt sammen og dette i en berigende vekselvirkning af to kulturer, hvor det tyske mindretal er en kulturel ekstra dimension i landsdelen. Derfor er der kun vindere og ingen tabere i dag.

75 år efter folkeafstemningen kan danskere og tyskere *ikke nøjes med at leve*

Formanden for Bund deutscher Nordschleswiger Hans Heinrich Hansen taler. Foto: Karin Riggelsen/Nordschleswiger.

af historien; vi har lært at leve med historien – på godt og ondt. Hvad der er opnået i det dansk-tyske grænseland er resultatet af en lang udvikling baseret på 150 års ofte bitre historiske erfaringer, først med krige og senere med forsøg på national undertrykkelse med andre midler. I 20'erne og 30'erne var det især det tyske mindretals krav om grænserevision, der med baggrund i afstemningsformen førte til nationale og menneskelige spændinger. Nazi-Tysklands besættelse af Danmark fra 1940-1945 og mindretallets dominerende nationalsocialistiske holdning skærpede modsætningerne. Denne udvikling blev til en alvorlig belastning for det dansk-tyske forhold og det gode naboskab i Nordslesvig og den førte også til personlige tragedier. Det tyske mindretal vedkender sig sin historie og dermed også sit medansvar for denne mørke periode. Men vi har bevist, at vi har lært. Ved at afgive en loyalitetserklæring overfor Kongehuset og den danske stat, og ved at anerkende statsgrænsen bidrog mindretallet efter befrielsen til et nyt afgørende kapitel mellem dansk og tysk i grænselandet. Bonn-København-erklæringerne fra 1955, som blev en slags grænselandets grundlov, medførte skelsættende forandringer i vor landsdel. De banede vejen for ligeberettigelse og et stadig bedre forhold mellem flertal og mindretal. Stor betydning for mindretallet både indadtil og udadtil havde Dronningens og Prins Henriks officielle besøg i 1986. Hendes Majestæts historiske besøg og tale har vi betragtet som udsoning med det tyske mindretal, som er en loyal og helt

ligeberettiget befolkningsgruppe i denne landsdel. I dag er mindretallets målsætning selvbevidst at værne om det tyske sprog, dets særlige tyske kultur i Nordslesvig og vores historiske identitet – i et åbent samarbejde *til kulturel og økonomisk gavn for vores fælles hjemstavn*. Vort kulturelle, sociale, kirkelige og politiske arbejde er et dagligt bidrag hertil. I denne forbindelse retter vi en *tak* til Folketinget, regeringen, Sønderjyllands amt og kommunerne, for at vi som tysk mindretal i dag har de politiske og økonomiske rammebetingelser, der sikrer os en vidtrækkende kulturel autonomi – uanset, *at der stadig findes enkelte uløste spørgsmål*.

Efter murens fald er mindretalsproblemer, der gør Europa sårbart, på ny kommet til syne. Dette har medført, at de positive mindretalspolitiske erfaringer fra vort grænseland i stigende grad udnyttes i international sammenhæng. Hendes Majestæt Dronningen har under sit Tysklands-besøg sidste år fremhævet dette internationale perspektiv og understreget, at den dansk-tyske mindretalsløsning *er noget af det mest værdifulde i de dansk-tyske relationer*.

Bedre kan det ikke siges hverken fra dansk eller tysk side på dette historiske sted 75 år efter folkeafstemningen!

Drømmen om en fredelig sameksistens i vort grænseland er blevet til virkelighed. Lad os sammen vågent sørge for, at disse værdifulde menneskelige relationer også vil trives i fremtiden.

Formanden for »Det sydslesvigske Samråd« og Sydslesvigsk Forening Heinrich Schultz' tale

Som repræsentant for det danske mindretal i Sydslesvig er det mig en stor glæde at kunne få lov til at overbringe en hilsen ved denne festlige lejlighed.

Vi danske syd for grænsen kan – om nogen – forstå og leve med i jeres glæde over at kunne festligholde denne dag. Efter 56 år under et ikke elsket fremmedherredømme kom I i 1920 tilbage til Danmark. I er i dag en naturlig del af Danmark – med de små særegenheder, man i resten af landet så i øvrigt tillægger sønderjyderne. Det er i første omgang selvfølgelig jeres smukke sønderjysk dialekt. Men et barn, der er blevet røvet og siden med en ukuelig vilje og under store ofre og vanskeligheder er vendt tilbage til familien, vil siden hen altid være præget af den tid, hvor man imod sin vilje og imod sin inderste overbevisning ikke var hjemme! Det har givet jer en selvbevidsthed, men også en tolerance overfor vor fælles tyske nabo, som jeg på resten af familiens vegne gerne vil udtale min store respekt for.

Vi fejrer i dag 75-året for afstemningen i 1920 – og dermed jeres tilbagevenden til vores fælles moderland. Det vil vi danske sydslesvigere gerne ønske jer, af et oprigtigt hjerte, tillykke med.

Samtidig vil jeg så også på vegne af de mange danske i Sydslesvig, der i